

mel i sucre **QREKSO TORANA**

Obra Cultural Balear

SANT JOAN

Febrer de 1991

Núm. 128

EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

— Notícies locals

— L'Ull de Vidre

— Ajuntament, per Miquel Company

— La guerra i el "mini-gabinet", per Mateu Sastre

— No té títol, per Miquel Oliver

— Quina Barra!, per Joan Sastre

— Polítics miops, per Andreu Bauçà

— Els bolets de Sant Joan. Primera aproximació (i II), per Francesc Canuto

— Trossos: Església. El portal dels homes, per Guillem Florit i Mateu Sastre

— Cartes al director

— Gloses, per Catalina Jaume

— L'herbolari, per Gracià Sánchez i Guillem Florit.

— Mel i sucre, dolcet dolcet, per Joan Bauçà

— Aquest mes fa...

— Agenda

MEL I SUCRE - Febrer núm. 128. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

Local social: Casa de Cultura, carrer de Bellavista, 13 - Sant Joan (Mallorca) 07240.

Consell de redacció: Gracià Sánchez, Guillem Florit, Joan Sastre, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre.

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

Nota: S'adverteix als possibles lectors de *Mel i Sucre* que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

Dipòsit legal: 49.1983

Coberta: Festa de Sant Antoni.

Contracoberta:

Imprès a: Informacions Llevant s.a.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28 - Manacor

A partir d'aquest mes de febrer començaran a cobrar-se les subscripcions a la revista.

Enguany les quotes no han augmentat i continuen essent de 2 500 pessetes. Recordam als nostres lector que es pot domiciliar el pagament en un banc.

Notícies locals

— El dia de Sant Antoni, que era dijous i hi havia mercat, es presentà un individu que venia eines i altres estris, tot molt barat Això va fer sospitar a les persones que anaven al mercat de la dubtosa procedència del gènere. Per tot això algú va donar part a la guàrdia civil que el detingué durant més de dues hores a l'Ajuntament. No sabem com acabà la festa. Però, avui en dia tothom té la mosca darrera l'orella.

— A la fi les autoritats competents han decidit senyalitzar els punts més perillosos de la carretera de Sant Joan a Montuïri. A partir d'ara suposam que la gent ja no sortirà de la carretera al revolt de Meià o a d'altres zones conflictives

— Devers Sant Antoni algú va empènyer la balustrada que hi ha davant la Casa de Cultura i, evidentment, va caure. Ara, el nostre Ajuntament, per no perdre el costum, es vol acollir al pla de millora de façanes per poder reconstruir-la i, suposam, que arreglar qualche forat més.

— Per Sant Antoni la festa fou grossa. Hi hagué una vintena de foguerons i menjar i beure a balquena. El fogueró que més animació va tenir fou el que es va fer a l'edifici de la tercera edat, on hi hagué una glosada i al qual assistiren més de tres-centes persones.

— I ara que parlem de l'edifici de la tercera edat us direm que l'Ajuntament, després de rebre moltes queixes per Sant Antoni ja que no hi cabien, ha decidit modificar l'altra part de l'edifici. En principi els dos blocs havien de ser exactament iguals, però a causa de l'*overbooking* del dia de Sant Antoni, ara s'ha decidit que a la part nova només hi haurà una sala.

— A principi d'any es va fer la prova al forat que ha fet l'Ajuntament davora la farinera nova. Aquesta prova va fer que l'aigua rajàs per dins el poble més de setanta-dues. I de moment sembla

que el cabal d'aigua és de cinquanta mil litres per hora. Esperem que ben aviat tothom pugui tenir aigua potable per molts d'anys.

— Ben aviat tindrem dues noves instal·lacions esportives. L'Ajuntament, al darrer ple, va adjudicar les obres de la pista de tennis que s'ha de construir al Parque. I l'altra serà la piscina municipal, que ha estat inclosa en el pla d'inversions esportives del CIM. Amb nostre pressupost no sabem si l'Ajuntament podrà mantenir totes aquestes instal·lacions construïdes i per construir.

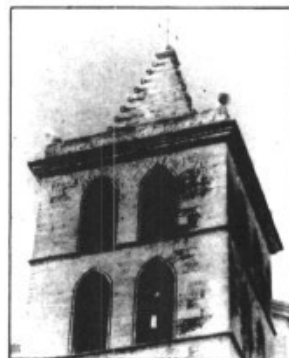
— El dia de Sant Antoni hi hagué les tradicionals beneïdes. Enguany se salvaren gràcies a la graciosa i impressionant presència d'un cavallot de més de vint-i-cinc pams de llarg. Era tan gros que no cabia enmig dels braços del carro, per això hagueren d'alçar Sant Antoni i el dimoni.

— El dia de Sant Sebastià tingué lloc a la església la presentació del catàleg de l'arxiu parroquial. L'ordenació i catalogació de l'arxiu l'ha feta mossèn Josep Estelrich i Costa. L'edició de l'obra ha anat a càrrec de la parròquia de Sant Joan, amb la col·laboració de "la Caixa".

— El puig Sant Onofre i el de Bonay han estat inclosos dins el catàleg d'espais naturals del Govern balear. Això suposarà, esperem, la protecció d'aquestes zones de possibles atemptats ecològics.

JOSEP ESTELRICH I COSTA

CATALEG DE L'ARXIU PARROQUIAL DE SANT JOAN

Parròquia de Sant Joan Baptista

SANT JOAN 1990

Carta de l'OCB - Sant Joan adreçada al Director General de "Sa Nostra"

Sant Joan, 16 de gener de 1991

Director General de la Caixa de Balears "Sa Nostra"

Benvolgut senyor,

Ens dirigim a vostè per expressar la nostra queixa respecte de la retolació exterior de la nova seu de l'oficina de Sant Joan, que prest s'inaugurarà.

No es pot tolerar que en ple any 1991 l'entitat bancària amb més pes econòmic dins el poble obri una oficina retolada en castellà. No es poden demanar doblers amb una mà i amb l'altra enfonsar el que és més "nostre".

Peraixò, si no ho rectifica pròximament i ho posau en català, farem una campanya a

través de la nostra revista local i dels mitjans que estiguin al nostre abast per denunciar la vostra política i el poc respecte que teniu per les "nostres" coses més estimades.

Així mateix, el volem felicitar per l'adquisició d'aquest local i per l'esment encert amb què l'heu reformat; tot i expressant, però, la nostra queixa per les exagerades dimensions del rètol que anuncia l'oficina bancària, ja que no permet que una de les característiques estètiques de l'edifici —les llindes de les portes— quedi a la vista. Li adjuntam una fotografia perquè pugui comprovar la veracitat d'aquestes informacions.

Atentament,
Obra Cultural Balear - Sant Joan

L'ULL DE VIDRE

No es pot dir que no estam avisats. Ja fa un parell d'anys que, cada cop que plou un poc més del compte, hem de parlar d'inundacions. I si cauen dos-cents litres en unes quantes hores, és ben normal que n'hi hagi, d'inundacions; però si fa cent litres en quatre dies, ja no és tan normal. Ara bé, per poc que plogui, si els torrents estan embussats podem estar segurs que l'aigua en sortirà.

I és que l'aigua ha d'anar per qualque part,
i si no troba solc en fa.

ENTERRO DE SA SARDINA

SANT JOAN

**Música
en
Família**
CONCERTS DE JOVES INTÈRPRETS

**SANTUARI DE
CURA (Randa)**

Gener - Juny

1991

Diumenges a les 12'45

27 gener

F. Blanco / A. Díaz
Piano a quatre mans
Obres de Mozart, Debussy

10 febrer

Coral infantil de joventuts
musicals
(drs.: M. Furió / J. C. Falcón)
Cànons i cançons populars

24 febrer

Trio de guitarres
Ma. de Lluc Coll / Francisca
Ollers / Joan Pau Aguiló
Obres de Sor, G. Abril, Cal

10 març

Biel Oliver (clarinet) /
Francesca Suau (piano)
Obres de Weber, Ravel,
Milhaud, Joplin, Debussy

24 març

Maria Antònia Gomis (piano)
Obres per determinar

7 abril

Fragments de l'òpera "La
finta semplice" de Mozart
a càrrec de la secció d'Eulàlia
Salbanyà

21 abril

Francesc Blanco (piano)
Obres de Mozart, Schumann

12 maig

Orq. de Cambra "In Tempo"
(director: Martí Saez)
Obres de Mpzart, Txalkovski

26 maig

Maria Adrover (piano)
Obres de Haydn, Chopin,
Monpou

9 juny

Concert dels més joves
Alumnes de piano de G. E.
Obres per determinar

23 juny

F. Crespi / I. Furió
Duet de flautes dolces
Obres renaixentistes i
barroques

AJUNTAMENT

Resum del ple ordinari que tingué lloc el dia 25 de gener de 1991

La sessió havia de començar a l'hora establerta. Un servidor no hi assistí. L'ordre del dia era el següent:

- 1.- Aprovació de l'esborrany de l'acta de la sessió anterior que s'adjunta.
- 2.- Assabentar de les Resolucions del batlle des de la sessió anterior.
- 3.- Modificació del tipus de gravamen de l'impost sobre béns immobles de naturalesa rústica.

4.- Aprovació de la liquidació de recaptació executiva en el 3er trimestre de 1990.

5.- Aprovació d'expedient d'insolvència per quòtes de llicència fiscal.

6.- Edició de llibre sobre els darrers 100 anys del municipi.

7.- Subvenció festa de la sardina.

8.- Desestimació del recurs de reposició contra l'acord de 28/09/90 sobre recuperació d'ofici de tram del camí Ses Algorfes.

9.- Precs i preguntes.

Una situació claudicatòria: explicacions

En comptes del que pensàreu, l'article no respon a cap postura de claudicació d'un servidor, sinó més ben aviat a un intent de realisme per part del mateix.

Després de certes contradiccions per part meua, en concret, i, de part col·lectiva, en general, unit a certes crítiques d'alguns sectors del nostre col·lectiu -i quan dic col·lectiu ho faig per una gent determinada que des de òptiques diverses creia i creu en un projecte polític anomenat PSM-, crec convenient fer algunes observacions.

La realitat féu que diverses i diferents forces es juntassin per fer un equip de govern, quan teòricament havia de ser al revès: que el PP s'unís a UM i deixàs al CDS, PDP i el PSM en l'oposició. Quan després d'un primer període una mica excitant, la situació a l'ajuntament derivà cap a una situació insostenible: l'excés de pressió a que estava sotmés en Joan Sastre, ens

obligà a un canvi, que molts pensàrem positiu. Amb aquest canvi, un servidor -el segon de la llista- s'oferí perquè la situació canviàs de rumb. Després de les meves primeres experiències amb la nostra primera autoritat el meu *planing* semblava que es podria dur a terme. Al llarg del temps començaren les meves primeres frustracions. És evident que influeixen molts factors i, també és cert, que el teu interès sigui rellevant i altiu, perquè si cau en desgràcia el desànim és cau del teu esperit.

Les eleccions són aquí, però cal ser coherents amb nosaltres mateixos; un sol regidor més o menys progressista dins un ajuntament conservador és una tasca dura i, a més, irresponsable. Penso.

Miquel Company

mister hyde FIGUERAS

LA GUERRA I EL "MINI-GABINET"

La guerra del Golf Pèrsic, com tota circumstància de crisi greu, fa mostrar el llautó als governants dels països implicats. Uns i altres han hagut de prendre posicionaments en certa manera forçats davant la crisi, i uns han estat més coherents i més amics de la veritat que altres.

El govern espanyol s'ha distingit per la seva ambigüitat, per la seva poca traça en les relacions diplomàtiques amb la resta de països implicats i, sobretot, s'ha distingit pel l'engany sistemàtic i continuat a què ha sotmès els ciutadans de l'estat espanyol.

A part de la patinada històrica del president González que qualificà el conflicte de "regional" als primers dies d'iniciar-se, hi ha hagut molts altres motius de preocupació per a la ciutadania d'aquest estat: des de l'enviament de tres vaixells a la zona de guerra amb mariners de lleva (tenc entès que Espanya és l'únic estat occidental que hi ha enviat soldats de lleva), fins a la negativa-afirmació-negativa-afirmació de l'enviament de tropes a Turquia en cas que aquest país entri definitivament en guerra.

Tan espantós ha estat el ridícul de la diplomàcia espanyola, que el ministre d'afers exteriors d'Itàlia ha hagut de fer un toc d'atenció al govern espanyol al respecte (encara que posteriorment des de la Moncloa s'hagin desmentit aquestes declaracions). I és que el govern espanyol empra la tàctica de "deixar passar el temps" per veure si l'assumpte se soluciona abans d'haver de prendre

decisiones (com és enviar tropes a la zona de la guerra).

Aquesta ambigüitat del govern espanyol, davant l'opinió pública, fa que digui ara que sí ara que no hi enviarà més tropes, mentre que als altres governs implicats directament en la guerra els dona tota casta de garanties respecte de la implicació total de l'estat espanyol en aquest conflicte. Amb altres paraules: al govern espanyol li falta allò que ha de tenir qualsevol govern digne, qualsevol dirigent mínimament conscient que la seva feina és regir els destins d'una comunitat; i no és res més que la manca de valentia per afrontar les pròpies decisions (equivocades o encertades) davant la ciutadania.

El govern espanyol ha demostrat fins on arriba la seva concepció del que ha de ser l'exercici del poder polític: no arriba més enllà de les *peonades* d'Andalusia i de la xerrameca "ideològica" de què fa gala el president d'aquest govern que, per cert i per desgràcia, encara és el nostre. I per acabar de reblar el clau de la ineficàcia (això sí, vestida amb una "profunda reflexió sobre la marxa dels esdeveniments"), el govern espanyol s'inventa un "mini-gabinet de crisi" que, pel que sembla, no serveix per res més que per fer el cafetet a la Moncloa els matins.

Mateu Sastre i Joan

Elèctrica
PEP DES SAIG

instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
subministraments elèctrics

Consistori, 8
tel. 52 63 23
sant joan

COOPERATIVA AGRICOLA
de Sant Joan

tota casta de productes per al camp

c/ de Petra, sn
tel. 52 63 24

NO TÉ TÍTOL

Com la saba pels arbres, així és la pròpia cultura pels pobles. Amb ella arrelen vigorosos dins la terra, i des de ella creixen únics, majestuosos, autèntics.

I de totes les coses que conformen aquesta cultura una està per damunt totes les altres: la paraula. Ella ens ha estat donada per poder guardar la nostra història, els nostres somnis, els nostres records, i ella és la que ens permet, d'una manera natural i única en el món, seguir fent créixer l'arbre comú del nostre destí. Conservant-la honoram la memòria dels nostres morts i preparam els nostres fills perquè, davant els elements, puguin afrontar el futur segurs i orgullosos de ser qui són. Només ella sap com comunicar el pensament, el sentiment, la joia o la frustració del nostre poble. Si es perd, res quedarà de nosaltres.

Cada cop que rebutjam la nostra paraula per utilitzar-ne una altre, amb la qual ens podem entendre però que mai serà la nostra, renunciem i traïm la pròpia consciència i la nostra memòria col·lectiva, assumint el paper del reboll estèril, aferrat a la soca robant-li força, insolidari amb l'arbre, estúpidament orgullós de la seva *eixorquia*.

És el nostre primer i sagrat deure seguir l'exemple dels nostres fills predilectes, cadascú al seu lloc, colze amb colze sempre, per mantenir aquella llum. Només així pot tenir sentit la nostra vida com a poble, i només així tindrem força per estar segurs de

saber qui som, i podrem mantenir la justa proporció davant els altres pobles del món.

Veure que persones de la nostra comunitat, per les seves circumstàncies, s'han deixat girar el cervell en nom de luxes, falsos progressos o modes imposades, ens pot moure a la llàstima, i fins i tot a la benevolència. Veure que entre nosaltres en fan pública proclama, amb el suport o l'indiferència d'institucions que tenen el deure de ser capdavanteres a l'hora de vetllar per la nostra cultura fora de tot folklorisme interessat, ens rebel·la i ens confirma un cop més la dita que *res hi ha més atrevit que l'ignorància*.

I, per cert, comença a ser hora que certa gent ens expliqui per quina regla de tres són tan considerables els esforços de tota casta per allunyar de tots nosaltres col·lectius tan imprescindibles com necessitats, ara més que mai, de respecte i dignitat per part de tot el poble. Podar i enfaixar aquestes branques quan tanta falta ens fan a l'arbre comú, és tirar-los a la cara que la seva vida ja no serveix per res més que per tirar papers dins una caps a canvi de por.

Esperem que un dia l'història no ens ompli a nosaltres i als nostres fills de la vergonya més profunda.

Miquel Oliver

floristeria
NICOLAU
plantes
flors
corones

cta. de Manacor, 15 tel. 52 60 26 Sant Joan

BAR

CAN TRONCA

Palma, 1
tel. 52 60 97
Sant Joan

QUINA BARRA!!

Quan vaig llegir als diaris la informació que es donava del judici a Macià Manera, vaig quedar ben sorprès de com havia anat tot. La meua sorpresa inicial es va anar transformant en indignació a mesura que anava informant-me dels fets.

Pel que pareix, en Macià era jutjat per pertànyer a una banda armada, i per possessió d'explosius. Idò resulta que l'acusació no ha pogut presentar proves contundents que assegurin fora lloc a dubtes que en Macià militàs dins cap banda armada, i ni tant sols està comprovada l'existència de cap organització semblant dins Mallorca. L'únic que li trobaren a ca seva foren papers de propaganda política.

L'altre acusació era també greu: possessió il·lícita d'explosius. I resulta que arriba el dia del judici, i la prova més consistent d'aquesta acusació és que la policia va trobar un paquet amagat a una finca de son pare d'en Macià, i a l'agent que el va trobar li va semblar veure-hi tres cartutxos de Goma-2. Bon olfacte!, sí senyor. Perquè de tan segur que va estar aquell personatge, ni tant sols es preocuparen de comprovar què era realment el que havien trobat, i el dia del judici, un any i mig després de la detenció d'en Macià, resulta que no poden afirmar objectivament que allò que trobaren fossin explosius perquè no han ordenat cap anàlisi del material. Així mateix he de pensar que si llavors resulta que els tres cartutxos eren de plastilina, de fang, de pasta d'àngel, o de qualsevol altra cosa semblant, el ridícul dels doctors de la llei seria espantós, de manera que, hores d'ara, possiblement han cregut que els val més fiar-se de l'expert ull clínic de l'agent.

Pens que als acusadors d'aquest judici, saber si les acusacions que s'imputen a en Macià són reals o no, els és totalment indiferent. Per ells el pecat més gran que ha fet en Macià, ha estat no fer el seu joc, i no voler cridar amb ells "arriba España y viva la constitución, i visca el Rei" amb el braç estirat. I com que això la llei no ho condemna, han cercat de quina manera el poden castigar. De moment ja l'han tingut un any i mig empresonat entre delinqüents de veres, lluny dels seus i de la seva terra, que és també la meua.

Un terrorista és una persona que imposa o intenta imposar l'imperi del terror. En aquest cas, l'actuació més terrorista l'han duita a terme els cossos de seguretat de l'estat, i els servidors de la justícia.

Perquè si algú s'ha sentit aterrit ha estat en Macià i els seus amics i parents, pel tracte que ha rebut.

Fins i tot jo, que creia no ser fàcil d'espantar per això, vaig córrer a fer desaparèixer la mitja dotzena de bales que els vaig pispar als militars com a record de la *mili*, perquè som militant del Partit Socialista de Mallorca, de tendència clarament nacionalista. És que si jutgen en Macià per ser militant d'un partit polític nacionalista (Catalunya Lliure) i tenir un paquet de qui sap què amagat a foravila (i que qui sap qui li va amagar), són capaços de jutjar qualsevol nacionalista que trobin amb un trinxet dins la butxaca, encara que el dugui per pelar una poma i no tingui punta.

Finalment en Macià ha estat condemnat a sis anys de presó per pertànyer (segons l'estat) a una banda armada. De la possessió il·lícita d'explosius l'han trobat innocent. Experts en la matèria han fet declaracions no oficials dient que en Macià no podia ser declarat innocent, no perquè fos culpable, sinó perquè en aquest cas la justícia espanyola quedaria en ridícul. Que la justícia antiterrorista espanyola no vulgui acceptar un error l'hi costarà a en Macià uns quants anys de presó. Tot sigui per quedar bé davant l'opinió pública, i penjar-se medalles.

A part de tot això, tots sabem que les comparacions són odioses, però a vegades no queda més remei que fer-ne: Aquell babau de nom *Kaime* Martorell, convicte i confés de cremar una propietat privada d'interés públic, pastura per ciutat ben tranquil, i en parlar de la justícia ben poca cosa li fa por. Però aquest sí que crida ben fort "arriba España", i per això està salvat, i la justícia espanyola (la de Palma, no la de Madrid com amb en Macià), l'hi ha respectat la seva *patent de Cors* i li ha passat per alt aquesta actuació, molt més acostada al terrorisme que la d'en Macià.

Joan Sastre Joan

POLÍTICS MIOPS

Un migdia, tornant cap a la vila, vaig poder escoltar per la ràdio del cotxe les declaracions de Jeroni Saiz. Aquest senyor, conseller d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, explicava les causes de la sortida de les aigües dels torrents a Mallorca, el darrer cap de setmana del mes de gener. Deia el conseller que de cap de les maneres la culpa dels fets era de la brutícia que hi ha a totes les siques i torrents de Mallorca. La culpa, segons ell, era de l'excés d'aigua caiguda i, si no, de Madrid, perquè no dóna més doblers per fer els torrents nets. Indirectament donava la raó als qui diuen que la culpa és de la manca de neteja de les vies d'evacuació de l'aigua.

És evident que aquest senyor necessita posar-se ulleres. Perquè assegurar que la culpa que els torrents de Son Niell i de Son Esteve sortissin de mare és dels 90 litres per metre quadrat que caigueren en tres dies és, com a mínim, no tenir-ne ni puta idea.

Mesos de gener tant o mes plovers que aquest n'hi ha haguts d'altres. Que els torrents no sortissin abans del seu traçat, fixat per anys i anys, té una explicació lògica. Abans, les feines a foravila es feien a mà o amb l'ajuda d'animals. Per tant, per sembrar de gra tot el terme de la vila es necessitava moltíssim més temps que ara. El fet d'haver d'aprofitar tot el temps possible no deixava als nostres avantpassats més remei que tenir tota la xarxa d'evacuació d'aigües en perfecte estat. Des dels albellons, passant per les siques i continuant pels torrents tot estava a punt per a la seva feina: que l'aigua no s'aturàs als bocins de terra per evitar al màxim el moll. Només d'aquesta manera es perdia el mínim possible de dies per culpa de l'aigua embassada i s'acabaven quasi cada any les tasques de llaurar i sembrar tots els bocins. Amb l'arribada dels tractors i totes les noves eines que el segueixen, el canvi d'estil és total. Ara el pagès ha reduït moltíssim els dies necessaris per dur a terme el cicle agrícola. Ara el pagès pot estar quinze dies aturat per culpa del moll i després, amb la maquinària, fent feina fins i tot en la nit amb els llums, recupera el temps perdut.

La poca rendibilitat dels cereals, a petita escala quasi sempre s'hi perden doblers, és un altre punt que explica l'estat dels desguassos. Per guanyar-

hi (molt poc) o perdre-hi el mínim cal estalviar al màxim les hores. No hi ha temps per adobar albellons espanyats, escurar siques i tallar romaguers. És ben clar que si les autoritats pertinents no hi posen remei, suplint la tasca particular de cada propietari amb treball públic, cada vegada que plogui un poc més del normal es repetirà la situació.

Qualcú pot dir que l'Administració no pot ésser sempre la que arregli tots els problemes domèstics dels particulars. No podem oblidar, però, que tasques tan quotidianes com agranar la carrera ja només es fan al poble, per desgràcia. A les grans ciutats, els ajuntaments han hagut de suplir els ciutadans en aquesta tasca, davant la deixadesa d'aquests darrers. Després, evidentment, ja s'ho cobren de la manera més dissimulada possible i tothom tan content.

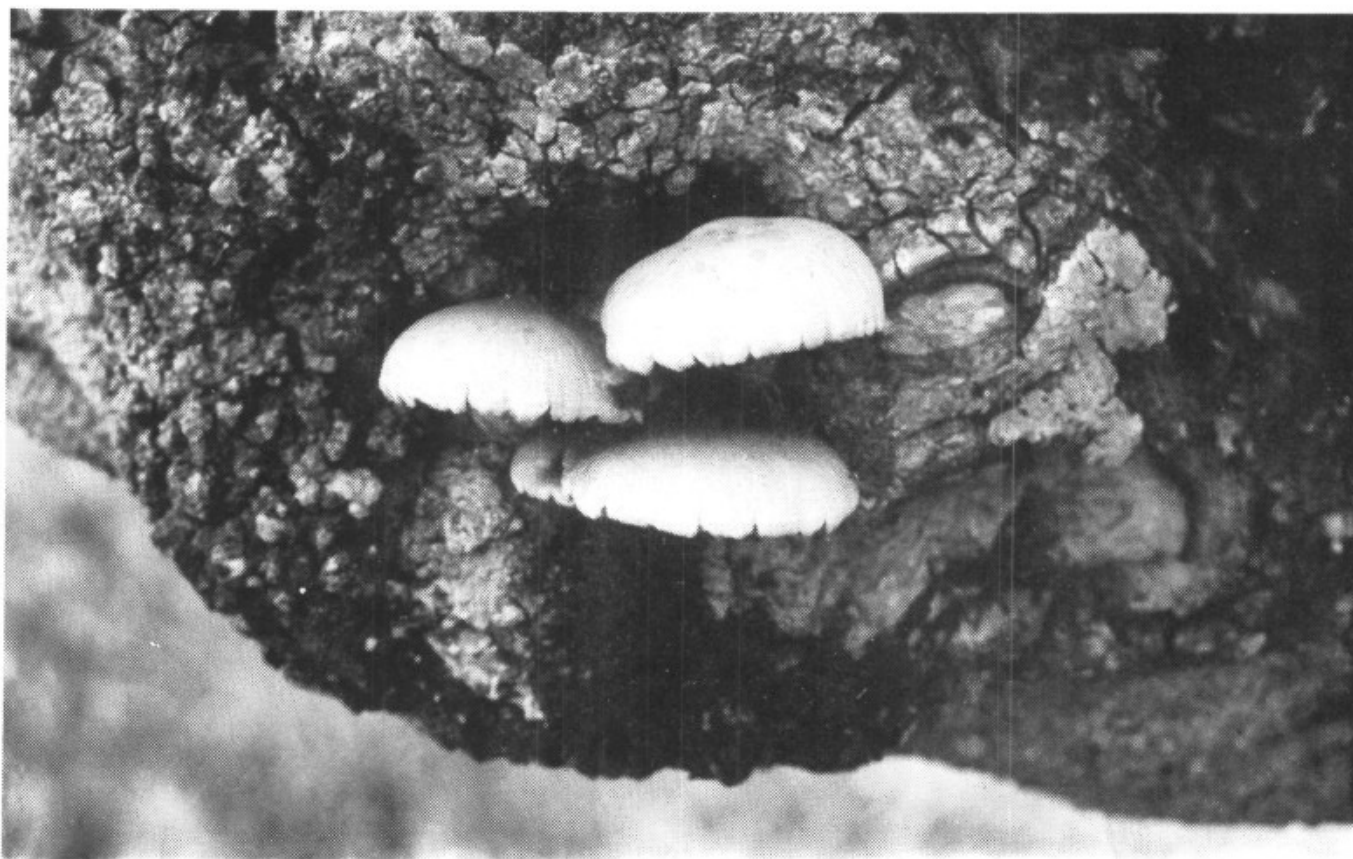
A més, quan aquests problemes sorgeixen a la vorera de mar, sí que l'Administració corre tot el que pot per arreglar-ho. S'estableix un greuge comparatiu entre els ciutadans de primera i els de segona d'aquestes illes. Tot s'aboca als municipis costaners mentre que el Centre, amb la passivitat de les autoritats locals i l'oblit de les autonòmiques, es va enfonsant.

Molts d'aquests problemes s'arreglarien amb unes bones ulleres que corregissin la miopia d'alguns consellers. I, si no tenen doblers per a això, almanco que tenguin la boca tancada.

Andreu Bauçà

ELS NOMS POPULARS DELS BOLETS

A SANT JOAN. Primera aproximació (i II)

Gírgola de figuera, de sa Baronia.

Gírgola de figuera de moro (*Pleurotus drynus*). És una gírgola de color blanc que es fa als socots vells o podrits de la figuera de moro. Comestible, un poc surenca o tirosa, però gustosa. Consumida per algunes famílies de Sant Joan. Antigament n'hi havia per la Pleta de Son Munaret. Aquesta gírgola és coneguda i consumida a Vilafranca, Ruberts, Llorito, Petra, Llubí i Sineu.

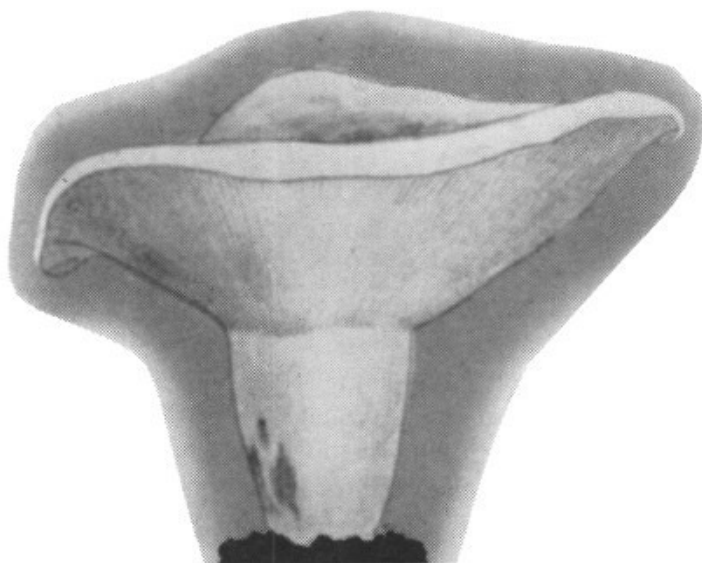
Sinonímia: Gírgola de figuera de moro, a tot el Pla de Mallorca.

Gírgola de garriga (*Pleurotus ostreatus*). Té la forma d'ostra o de conxa de 5-15 cm o més de diàmetre; creix als socots vells dels pins. A alguns pobles en diuen "gírgola de pi" —o les rels d'arbres morts. De vegades la trobam en colònies de nombrosos individus. De color gris obscur, làmines blanques i sense peu. Bon comestible, de carn fina, és molt apreciada.

Sinonímia: Gírgola de garriga (Vilafranca, Sineu, Ruberts, Santa Eugènia, Llorito), gírgola d'argelaga (Petra), gírgola de pi (Maria de la Salut, Llubí, Costitx), orellana (Sencelles).

Gírgola de garrover (*Laetiporus sulphureus*). La podem trobar a les soques dels garrovers, formant sostres; té la forma de llengua o conxa, formant un semicercle. Se solen fer molt grosses —n'hi ha de 4 kg. Són de color groc, la superfície superior sol tenir un tacte vellutat. La carn és fluixa quan és tendre i torna dura i fibrosa. És comestible; es bull amb sal i llorer; es prem i se'n fan tallades i es fregeix amb freixura o amb salsa de tomàtiga. També es menja amb coca. És consumida a Vilafranca, Llubí, Sineu, Llorito, Petra, Sant Joan.

Sinonímia: Gírgola de garrover, a tot el Pla de Mallorca.

Blava dura / forta, *Russula delica*.

Gírgola de pi (*Paxillus panuoides*). La podem trobar als socots dels pins, és de color groc i té la forma de conxa o ventall. Forma colònies de molts individus —hem vist algun socot ben guarnit— i és molt comuna. Comestible no gaire apreciat, s'ha de bullir —fan el brou negre— amb sal i llavors s'han de fregir amb sang, freixura, pebres, grell i tomàtiga i xulla; també amb butza bullida; amb aguiat no són bones. Qualcú diu que tenen gust de reina. També la mengen a Sineu, Vilafranca, Ruberts, Petra.

Sinonímia: Gírgola de pi, coneguda a tot el Pla de Mallorca.

Gírgola de poll (*Agrocybe aegerita*). Es troba en grups nombrosos —"ramells"— devora o dins els forats de les soques dels arbres del gènere *Populus*. És de la mateixa espècie que la gírgola de figuera. Té el capell rodó, marró fosc, que llavors torna ros. El peu és llarg, de color blanc. Té collaret. És comestible i molt apreciada.

La desaparició dels polls ha fet que aquesta gírgola estigui en franca regressió. Recordam el pollar de Son Niell i el torrent de Son Duran d'en Fiol a sa Penya, on l'abundància de polls assegurava la cerca-da.

Sinonímia: Gírgola de poll, coneguda a tot el Pla de Mallorca.

Gírgola d'ullastre (*Onphalotus olearius*). Bolet de color rogenc-ataronjat amb un capell de 4-10 cm de diàmetre. Es fa en ramells, al peu de les soques o rels d'ullastre i olivera. És tòxic.

Sinonímia: Gírgola d'ullastre (Montuïri, Ruberts, Sineu, Llorito, Petra).

Llemicosa (*Hygrophorus limacinus*)

Té el capell convex i obert de 6-13 cm de diàmetre, de color marronenc-negre i làmines blanques. El peu és llarg i fibrós i s'estreny a la base, acabant en punta. La principal característica d'aquest bolet és el llim o mucositat del capell que determina el seu nom popular a la nostra vila: "llemicosa", amb les variants "llimosa", "llimicosa" i "llimacosa". A Sineu hi han vist moc en lloc de llim i li diuen "mocosa". És la "llenega" del català continental, molt coneguda i apreciada al Vallès, Segarra, Cardona, Solsona, Bellpuig, Santa Coloma de Queralt i Tarragona.¹¹

La llemicosa es fa a llocs molt humits, però poques i clares. Surt en temps d'esclata-sangs a llocs que hi ha alzines. Molt apreciada culinàriament. A causa de la clara adversió al llim o mucositat del capell, les pelen abans de consumir-les. Per contra, a la península aprofiten aquesta mucositat per espessir les salses. Possiblement Sant Joan i Sineu —i tal vegada Llorito— siguin els únics pobles consumidors d'aquest excel·lent bolet en tot Mallorca.

Sinonímia: Mocosa (Sineu).

Llengua boïna (*Hydnum repandum*)

És un bolet amb capell de 4-12 cm, de formes lobulades i irregulars per tal d'adaptar-se a les plantes i al terreny que l'envolta. De color blanc o groc-pàl·lid. Com tots els *Hydnum*, en lloc de làmines té unes agulles molt fines i fràgils. El peu és curt, desigual i massís. Els exemplars vells solen tenir el color groc-torrat. El seu nom popular està format er l'adjectiu arcaic "boïna" —"bovina", pròpia del bou—, aquest adjectiu només és viu a Sant Joan i a Vilafranca, on s'utilitza únicament en el sintagma "llengua boïna" per designar aquest bolet. La pronúncia general és /bufna/ (amb tancament de l'o en u) i les variants "boïna" i "bovina". Bell exemple d'estabilitat lèxica. La llengua boïna també és anomenada "blanquet" a la nostra vila, on determinades famílies, per influència del poble veïnat de Petra, utilitzen indistintament els dos noms populars.

Són molt tardanes i neixen quan ha plogut molt. La plena d'aquest bolet es per devers la Purís-

sima (dia 8 de desembre) endavant; si és un any de saó, se'n troben fins i tot al mes de març. Es fan a redols i en un nombre considerable, formant un "tirany", "carrerany" o "quicarell", noms populars que rep el miceli quan ha pogut créixer sense obstacles i ha format un semicercle (castellà: "corro" o "ronda de brujas").

És un bon comestible, molt apreciat i cercat. Al nostre terme en podem trobar a Cugulutx, al pinar des Rafal, a la punta de Can Aiet, a Calicant, a Son Munaret i al pinar des Moro de Son Brondo.

Sinonímia: Llengua boïna (Vilafranca), blanquet (Petra, Sineu, Maria de la Salut, Llubí, Ruberts), Enganeta (Llorito), Picomell blanc (Llubí, Llorito, Sineu), picomell (Montuïri), picatormell (Petra), picomell de tot l'any / blanquet (Costitx).

Llengua de bou (*Sarcodon imbricatus*)

Té el capell convex i obert, molt gros, de 7-30 cm de diàmetre. De color marró, amb grosses escates que formen un imbricat o espècie de teulada concèntrica. Davall, en lloc de làmines, té unes agulletes molt fines i fràgils (més que les de la llengua boïna) de color gris. El peu és gruixat i massís. El nom de "llengua de bou" ve determinat per la semblança de les agulletes del capell amb la llengua d'un bou (sic). És la "sabatera" del català del continent, citada a la Llagostera (Girona).

Molt poc coneguda a la nostra vila, solament tenim constància d'una família que la consumís antany. ¹² És molt comuna i s'ha de menjar tendra, torrada amb oli i un poc de vinagre; els exemplars vells són tirosos.

En podem trobar al pinar d'en Xondo i al puig de Pinyella. Es fan molt grosses. L'acció depredadora humana és pràcticament nul·la a causa de la falta de coneixença o bé del seu escàs valor culinari. Nogensmenys és utilitzada com a condiment molt apreciat pels cuiners, una vegada seca i capolada.

Mare d'esclata-sang (*Clathrus ruber, cancellatus*)

Al contrari dels altres municipis del Pla de Mallorca, on la mare d'esclata-sang és una blava vermella, a la nostra vila és un bolet que quan creix té la forma d'un ou blanc que, en obrir-se, treu una espècie de "entorcillat", "embarriolat" o "randa" de color vermell. Es fa generalment damunt la podridura de les rels de pi. No és comestible.

Hi ha la creença que la presència de mares d'esclata-sang implica la troballa d'esclata-sangs al

mateix redol. El DCVB ¹³ dona l'entrada d'aquest bolet intrigant i misteriós amb el nom de "gitat de bruixa". A Vilafranca i a Ruberts en diuen "moc d'indiot", per la seva semblança amb l'apèndix carnós vermell que duu l'indiot a damunt el bec.

Orella de rata (*Helvella crispa* i *Helvella lacunosa*)

Així s'anomenen els bolets del gènere *Helvella*, de color blanquinós o crema (*crispa*) i de color gris o negre (*lacunosa*). El capell d'ambdós bolets està format per una làmina molt prima, plegada de formes variades. A l'*Helvella crispa* tenen una forma que recorda una mitra o una sella de muntar, el peu té entre 2-4 cm d'altària. L'*Helvella lacunosa* (de color gris) està formada per tres lòbuls desiguals, reülls. Té el peu cilíndric, sòlid i solcat de dalt a baix, de 3-6 cm d'alt. A Sant Joan hi han vist la forma d'una orella de rata en les dues espècies, siguin blanques o grises.

Aquests bolets s'han de consumir ben cuits perquè cruus poden esser tòxics. Són bons dins unes sopes, arròs o torrats amb un poc d'oli, sal i llimona. Podem trobar orelles de rata a s'alzina d'en Horrach a Cugulutx, a la pleta de Son Brondo, a Solanda i al pinar del Rafal.

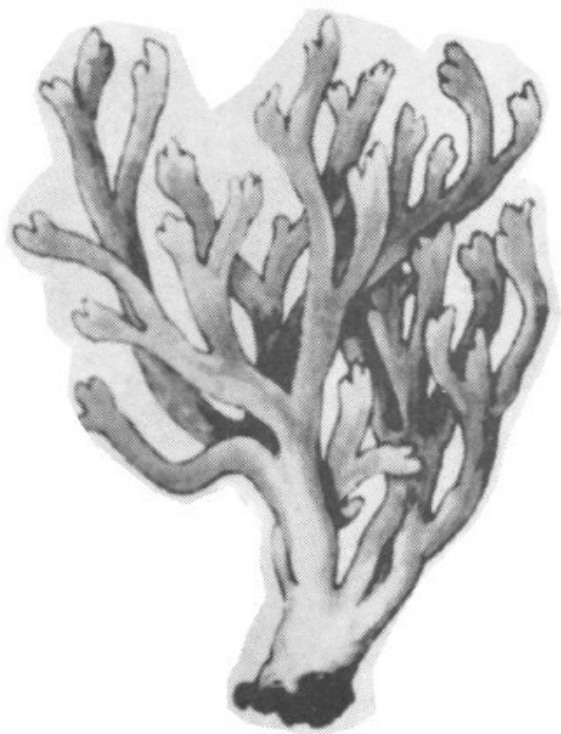
Sinonímia: Orellana (Sineu, Llorito, Llubí, Ruberts, Costitx), orella de llebre / orellana (Vilafranca), orella de llebre (Petra, Llubí).

Paloma (*Limacella furnacea*) ¹⁴

Té el capell de 10-12 cm de diàmetre, color beig, amb tonalitats grises --probablement aquest color gris és el que determina el seu nom popular. La superfície del capell, en temps humit, és un poc llimosa. El peu sol esser més curt que el diàmetre del capell i és de color blanc brillant, lleugerament marró cap al capoll. L'anell o collaret és pràcticament inexistent, se seca aviat i queda aferrat al peu. La carn és blanca i dolça. Abundant als pinars, es fan a redols nombrosos individus. És consumit per algunes famílies de la vila. Per la semblança que té amb la pugoma, n'hi ha que l'anomenen "pugoma borda". Per Hortella i Son Barceló li diuen "llisa". No tenim constància que la mengin a altres pobles del Pla.

Peu de rata (*Clavaria cinerea*)

Bolet de tronc gruixat a la base, que es divideix en branquetes, les quals se subdivideixen en altres branquetes que li donen un aspecte de coral. De 4-10 cm d'alt. Es fan a motes i caluixos, entre les mates i a llocs de molta fullaca. Comestible molt apreciat.

Peu de rata, *Clavaria cinerea*.

Són bons amb sopes, fideus, frits...

*Sa beata Torniola
i es gegant Gamundí
damunt s'arc de Sant Martí
un vespre feien escola.
I peus de rata amb cassola
i una quarta de vi.*¹⁵

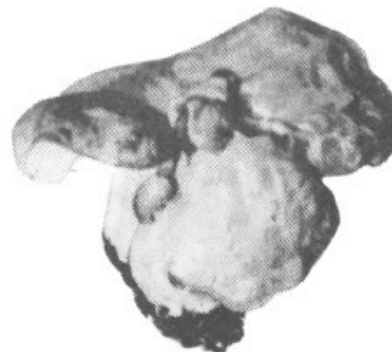
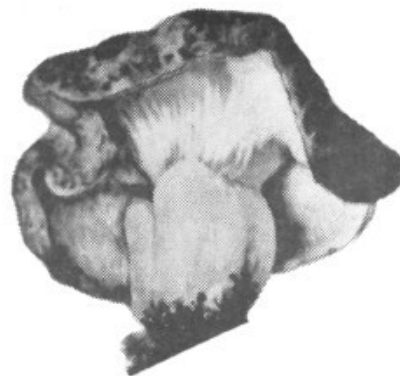
Sinonímia: Peu de rata (Sineu, Llorito, Petra, Vilafranca, Santa Eugènia, Sencelles, Ruberts), rata-peus (Llubí, Maria de la Salut, Algaida, Randa).

Picornell (*Cantarellus cibarius*)

Té el capell convex irregular, la forma més corrent és la d'embut, de 2-10 cm de diàmetre, de color groc de vermell d'ou. Té els marges enrodillats cap a defora. No té làmines, però sí una espècie de plecs decurrents que baixen molt pel peu. La seva carn és blanca i dolça, quasi mai està podrida o atacada de larves. És un comestible excel·lent, molt apreciat i cercat. Es pot assecar fàcilment. Se sol trobar a lloc d'alzines, per entre la fullaca, a Cugulutx, al pinar des Rafal n'hi ha un redol.

Bolet fàcil d'assecar, com hem dit abans; la manera més antiga de fer-ho era enfilant-los a un brot d'alavern o mata i penjats en un lloc ventilat i fresc. Per cuinar-los es remullaven en aigua tèbia un parell d'hores.

Sinonímia: Picornell (Sineu, Santa Eugènia, Ruberts,

Esclata-sang de tot l'any, *Hypomyces lateritius*.

Llorito, Petra, Llubí, Vilafranca), picatornell / picornell (Maria de la Salut, Vilafranca), cama-seca (Montuïri).

Pixacà (*Amanita ovoidea*)

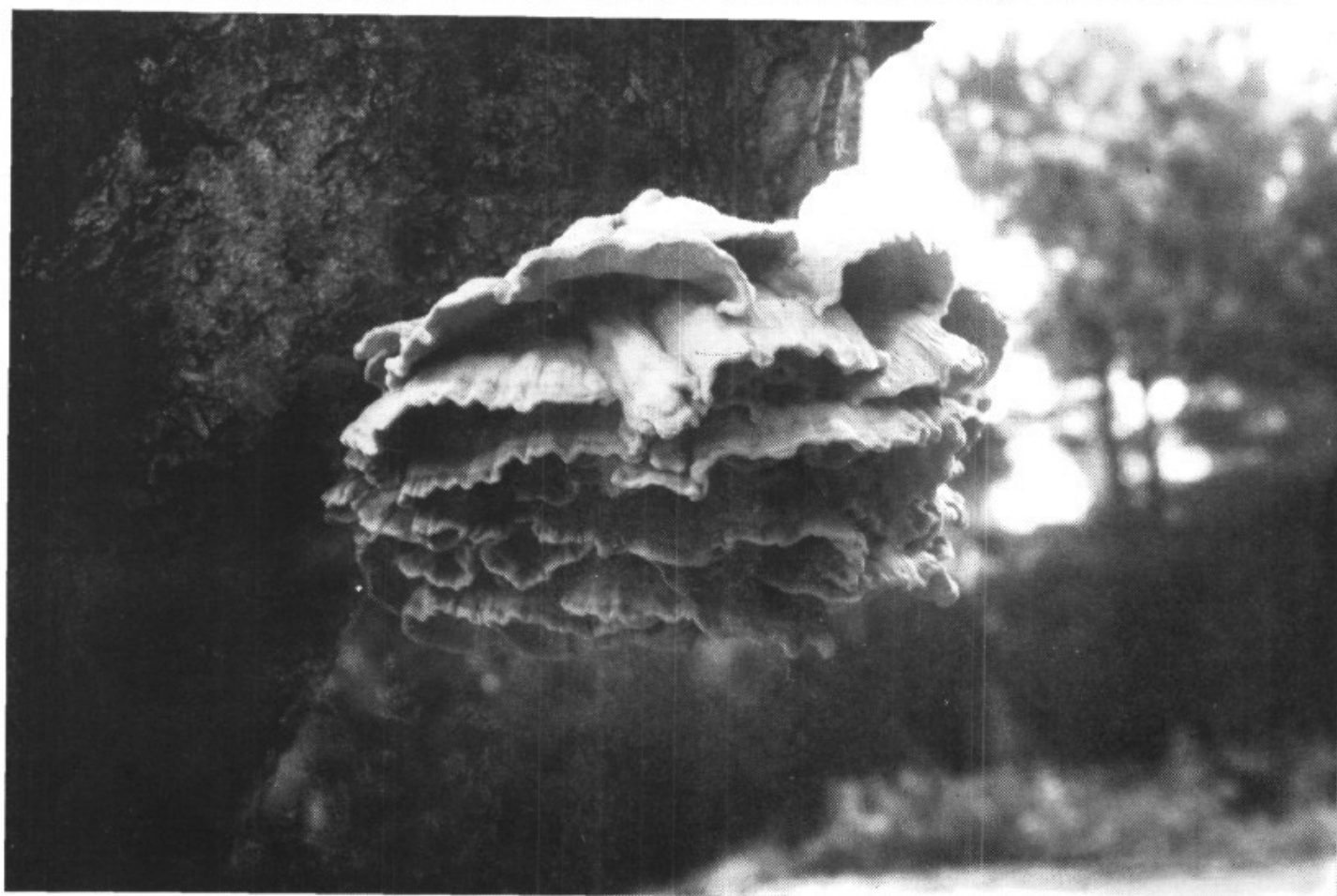
Amb el nom de "pixacà" són anomenats genèricament tots els bolets que no són comestibles. Però, aprofundint en la qüestió, el bolet que es coneix amb el nom de "pixacà" és el bolet blanc *Amanita ovoidea*, el qual, per cert, diversos manuals i guies micològiques citen com a comestible.

Té el capell convex, llis i gros, de 10-12 cm de diàmetre, làmines blanques, peu fort quasi cilíndric amb anell. L'hem vist en abundància a redols, a voreres de conreus devora garrigues o pletes, pinars i alzinars. És notòria la seva presència, a causa de les seves mides i del color blanc de neu.

Sinonímia: Pixacà (Vilafranca, Llorito, Maria de la Salut, Petra, Ruberts, Sineu).

Pugoma (*Amanita vaginata*)

Té el capell convex, ben obert, quasi pla, de 3-10 cm de diàmetre, de vegades amb un mamelló central. El marge és rimat. Sovint es troben restes de l'ou per damunt el capell. El color és variable, des del gris cendra al marró obscur i blanc. El peu és alt i prim, l'anell és pràcticament inexistent. Les làmines són blanques.

Gírgola de garrover, de Calicant.

“Pugoma” és el nom popular més general a la nostra vila, si bé és una evolució fonètica de “cogoma” (amb tancament de l’o en u, a la primera vocal), que és el que utilitzaven els nostres padrins. Les variants “cogoma”, “lugoma”¹⁶ i “paloma” són les variants locals per anomenar aquest bolet, si bé determinades famílies que han habitat per Hortella i Son Barceló li diuen “llisa”, per influència dels vilafranquers que conren la major part de les terres del sud del terme municipal. De carn molt fina, és molt apreciada i cercada.

Sinonímia: Llisa (Vilafranca), cogoma (Sineu, Maria de la Salut, Llubí), gogoma (Santa Eugènia, Llorito, Sencelles, Llubí, Ruberts, Costitx), godoma (Montuïri), goloma (Santa Eugènia), blava (Algaida).

Senyorita / gírgola d’estepa (*Tricholoma scalpturatum* i *Tricholoma terreum*)

Bolet petit, de capell fràgil de 3-8 cm, de color de cendra quasi negre. Té la superfície coberta d’escates finíssimes. Les làmines blanques són desiguals i molt separades entre elles. Peu fibrós de color blanc. El *Tricholoma scalpturatum*¹⁷ fa olor a farina

i quan es podreix va tornant de color groc. Ambdós són bons comestibles; es poden consumir en sopes, fideus, aguiats, etc. Es troben als pinars o garrigues, sobretot davall les estepes negres, formant grups molt nombrosos.

Els dos noms populars s’usen indistintament, si bé l’utilitzat més sovint és “senyorita” (amb tancament de l’o en u), que sembla una castellanització introduïda antigament i de la qual no hem pogut esbrinar res més.

Sinonímia: Gírgola d’estepa (Llorito, Sineu, Vilafranca, Ruberts, Costitx, Maria de la Salut, Llubí, Montuïri), palometa / gírgola d’estepa (Petra), fredolí / gírgola d’estepa (Santa Eugènia).

Xampinyó (*Agaricus campestris*)

De capell blanc i convex de 3-10 cm de diàmetre, la superfície està coberta amb una mena d’escates. Les làmines són rosades, als exemplars més vells tornen color de xocolata. Peu curt i fibrós amb anell fràgil. És un comestible excel·lent.

No és gaire conegut i es consumeix poc o ha tengut poca tradició. Un dels motius possiblement

sigui la seva semblança amb el pixacà (*Amanita ovoidea*). Hem observat que als pobles que no tenen gaire tradició micòfita de cara a aquest bolet, se'l troba fàcilment amb el capell gros i les làmines color d'xocolata, indicadors del seu màxim grau de creixement i, conseqüentment, de la mínima pressió exercida sobre ells.

Sinonímia: Xampinyó (Sineu, Ruberts, Llorito, Petra, Vilafranca, Llubí).

Francesc Canuto i Bauçà

Notes

1. *Un llibre de cort reial mallorquí del segle XIV*, per Joan Miralles Montserrat, volum I, pàg. 151. L'adjectiu "buïna" el cita a un manuscrit del 9-VIII-1335.
2. Dues mostres de llengües de bou i palomes foren analitzades per Josep Siquier, micòleg, autor juntament amb Carles Constantino de la *Petita Guia dels Bolets de les Balears*. Agraïm públicament la seva inestimable col·laboració en la catalogació dels bolets.
3. Pot ser una sorpresa per als botànics el fet de trobar arboceres al Pla de Mallorca. Les cites de diversos manuals consultats són de la Serra Nord i de les muntanyes d'Artà.
4. Comunicació oral d'Antoni Font Tronca. Em conta que estigué una partida d'anys com a amo a Son Verd, lloquet baix del puig de Randa, al terme d'Algaida; lloc d'alzines i arboceres, on la blava d'arbocera, abundant, la duïen en canastros a vendre al mercat de Llucmajor.
5. Comunicació oral de Tonina Gual de Son Tei, lamentablement no recordà el dia en qüestió, malgrat els seus esforços i les vives mostres de col·laboració. Per a ella i tots els col·laboradors enquestats, el nostre públic agraïment. Vet ací els seus noms, cognoms i anys de naixement: Margalida Nigorra Estamborera (1908), Antoni Font Tronca (1905), Antoni Mayol Garreta (1924), Francesc Company Mena (1924), Pere Florit Sope (1930), Margalida Llaneres Fornera (1932), Guillem Mates Puig (1900), Bartomeu Català Moliner (1904), Bernadí Mas Pallasso (1949), Antònia Bauçà Toniona (1925), Antoni Mates Peremates (1912), Felip Vanrell Felip (1931), Antoni Gaià Parric (1932), Rafel Bauçà Maiolí (1934), Maria Font de son Dixopta (1915), Sebastià Català de Son Duran (1908), Joan Barceló des Pujol (1908), Antoni Gaià Perdut (1914), Antonina Gual de Son Tei (1910).
6. Vegeu DCVB, VI, pàg. 300.
7. Comunicació oral de Rafel Bauçà Maiolí.
8. Vegeu DCVB, VI, pàg. 300.
9. R. Ginard Bauçà: *Cançoners Populars de Mallorca*, volum II, pàg. 350, núm. 66.
10. Joan Julià Sastre: *Porreres, coses d'altre temps*, pàg. 187. Any 1982.
11. Vegeu DCVB, VI, pàg. 941.
12. Comunicació oral de Francesc Company Mena. Ens proporciona una mostra de llengua de bou per a la posterior catalogació. Coneix bé l'espècie perquè els seus avantpassats la consumien.
13. Vegeu DCVB, VI, pàg. 308.
14. Fou identificat per Josep Siquier com la *Limacella furnacea*.
15. R. Ginard Bauçà: *Cançoners Populars de Mallorca*, volum II, pàg. 362, núm. 267.
16. Miquel Fuster: "Particularitats del llenguatge de Sant Joan", a *Documenta*, pàg. 325, al recull lexicogràfic cita "cugomes", "pugomes" i "lugomes".
17. Una mostra de senyorites fou identificada per Josep Siquier com la *Tricholoma scalpturatum*. Cal fer constar que la mostra recollida, molt parescuda a la *Tricholoma terreum*, demostra que les popularment conegudes "senyorites" o "gírgoles d'estepa" són dues o tres classes de *Tricholoma* —com havíem dit anteriorment de les blaves veres— i les mides i coloració són atribuïdes, per part del poble, a l'exposició solar o al seu grau de creixement.

SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 2.500 ptes

Nom: _____
 Cognoms: _____
 Carrer: _____ núm: _____
 Població: _____ cp: _____
 Banca o Caixa: _____ núm. de compte: _____

firma

Feu arribar aquesta butlleta a qualsevol membre de l'equip de redacció o envia-la a:

MEL I SUCRE Sant Joan, Bellavista, 13

TROSSOS

EL PORTAL

L'any 1416, els jurats de la vila de Sant Joan i els responsables de la parròquia decidiren la construcció d'una nova església dins el casc urbà del poble; al respecte, el bisbe de Mallorca, Lluís, concedia dies d'indulgència a tots els qui prestassin la seva ajuda material per a l'edificació del nou temple. Amb aquesta nova església, la titularitat de Sant Joan Baptista, que tenia l'actual ermita de Consolació, passà a la nova església construïda dins el poble, mentre que l'antiga església de Sant Joan passa a ser tutelada per la Mare de Déu de la Consolació.

El portal dels homes és una de les poques restes d'aquesta primera església parroquial (la qual ha sofert tres profundes reformes que li han donat la configuració actual). És un portal amb un arc d'estil gòtic, molt senzill, sostingut per unes falses columnes que acaben amb dos capitells en els quals hi ha esculpits diversos motius animals (el lleó alat i l'àguila dels evangelistes) i vegetals.

L'any 1587, els jurats de la vila de Sant Joan acordaren fer una col·lecta per acabar les obres del portal (en aquell temps, el portal major), ja que, segons sembla, els diners pressupostats inicialment no havien bastat: "Un jurat proposa i demana: Molt honorable i savi consel. Vostres saviesses ja veuran tots lo portal qui se a fet a la Isglessia, i segons tenim antes, les acabtes que se feren no abastaren i costa mol mes".

Tres-cents anys més tard, l'Arxiduc Lluís Salvador d'Àustria s'aturava al nostre poble en la seva peregrinació per terres mallorquines i deixava constància del lledoner que hi havia al davant del portal dels homes i dels quatre escalons que hi donaven accés, a més, és clar, de moltes i valuoses informacions sobre les terres, el poble i els homes de Sant Joan.

G. Florit i M. Sastre

DELS HOMES

ESGLÉSIA

MIPER MANACOR

OFERTAS DEL 6 AL 28 DE FEBRERO DE 1991

ALIMENTACION

Leche Brick UNAGRAS L	234,-
117 ptas. x 3 unid. = 351	
Café molido UNAGRAS 250 grs	296,-
148 ptas. x 3 unid. = 444	
Café soluble descafeinado UNAGRAS 200 grs.	1.316,-
658 ptas. x 3 unid. = 1.974	
Galletas caseras GULLON 800 grs	414,-
207 ptas. x 3 unid. = 621 pts.	
TAYITAS LU 250 grs.	210,-
105 ptas. x 3 unid. = 315	
Boer coco, nata, chocolate, GULLON 175 grs.	180,-
90 ptas. x 3 unid. = 270	
Barritas ORTIZ 225 grs.	334,-
167 ptas. x 3 unid. = 501	
Pan inglés grande PANIMA	340,-
170 ptas. x 3 unid. = 510	
Softis 8 u. PANIMA	376,-
188 ptas. x 3 unid. = 564	
Chocolate MILKA leche 100 grs.	182,-
91 ptas. x 3 unid. = 273	
Champiñones al natural LA HUERTA VERDE 1/2	318,-
150 ptas. x 3 unid. = 477	
Garbanzos LA HUERTA VERDE kg.	222,-
111 ptas. x 3 unid. = 333	
Aceltuna sevillana ROSSELLO 600 grs.	350,-
175 ptas. x 3 unid. = 525	
Filetes de anchoa MAR AZUL 1/8	258,-
129 ptas. x 3 unid. = 387	
Berberechos MAR AZUL 40/60 OL-120	280,-
140 ptas. x 3 unid. = 420	
Mejillones MAR AZUL 16/20 OL-120	262,-
131 ptas. x 3 unid. = 393	
Atun en aceite MAR AZUL Ro-70 pack 3 u.	276,-
138 ptas. x 3 unid. = 414	
Pastas sopa UNAGRAS 500 grs.	136,-
68 ptas. x 3 unid. = 204	
Arroz UNAGRAS Kg.	296,-
148 ptas. x 3 unid. = 444	
Aceite girasol UNAGRAS L.	268,-
134 ptas. x 3 unid. = 402	

BEBIDAS Y LICORES

Zumo UNAGRAS brick I	268
134 ptas. x 3 unid. = 402	
SEVEN-UP 2 L	398,-
199 ptas. x 3 unid. = 597	
Tónica KAS Nr. Pack-6	598,-
299 ptas. x 3 unid. = 897	
Vino UNAGRAS brick L	226,-
113 ptas. x 3 unid. = 339	

CHARCUTERIA

Fuet delgado MILSABOR 180 gr.	320,-
160 ptas. x 3 unid. = 480	
Salchichas EL POZO Frankfurt 7 u.	138,-
69 ptas. x 3 unid. = 207	

CONGELADOS

Guisantes BONDUELLE Kg.	598,-
299 ptas. x 3 unid. = 897	
Croquetas caseras PESCANOVA 500 gr.	598,-
299 ptas. x 3 unid. = 897	
Croquetas PESCANOVA 600 gr.	598,-
299 ptas. x 3 unid. = 897	

PERFUMERIA Y LIMPIEZA

Jabón líquido dermo UNAGRAS L	438,-
219 ptas. x 3 unid. = 657	
Champú suave UNAGRAS L	438,-
219 ptas. x 3 unid. = 657	
Pañal braguita UNAGRAS T. GDE 30 u.	1.956,-
978 ptas. x 3 unid. = 2.934	
Servilletas UNAGRAS 100 u.	166,-
83 ptas. x 3 unid. = 249	
Rollo cocina UNAGRAS pack 2 u	318,-
159 ptas. x 3 unid. = 477	
Papel higiénico UNAGRAS pack 4 u.l	266,-
133 ptas. x 3 unid. = 399	
Vajillas UNAGRAS L	214,-
107 ptas. x 3 unid. = 321	
Suavizante UNAGRAS 2 L	430,-
175 ptas. x 3 unid. = 525	
Detergente UNAGRAS 5 Kg.	1.762,-
881 ptas. x 3 unid. = 2.643	

OFERTAS ESPECIALES

GRANEL

Sepia limpia PESCANOVA	399 pts. kg.
Cuerpos N°. 3 PESCANOVA	750 pts. kg.
Jamón Serrano OSCAR MAYER	1.299 pts. kg.
Jamón cocido guitarra MILSABOR	795 pts. kg.
Salchichón regio MILSABOR	925 pts. kg.
Mortadela con aceitunas EL POZO	299,- pts. kg.

CREMERIA

Yogur DANONE sabores agrupación 8 u.	199,-
Yogur DANONE natural agrupación 8 u.	189,-
Yogur al chocolate DANONE	27,-

BAZAR

Picadora MOULINEX 320	3.995,-
Batidora MOULINEX 011	2.904,-
Secador MOULINEX Beauty Line 3	2.770,-
Plancha MOULINEX variojet plus 3.100	2.999,-

MENAGE

Vaso tubo EISA K-6	195,-
Vaso SABOYA 4 K-6	195,-
Tarro OCTIME 1.5	195,-
Lote limpieza hogar 5 piezas	1.200,-
Cubo con pedal 22 l	995,-

TEXTIL

Chandal niño	850,-
Pijama niño	850,-
Vestido señora	995,-

Cartes al director

El dia 21 de desembre passat es varen foradar unes quantes rodes de vehicles mentre es feia el festival del C.P. Sant Joan, entre elles la del senyor Miquel Vidal Llaneras, el qual és soci de l'APA. Quan vàrem començar, dia 5 de gener, el senyor Vidal Llaneras va anar a pressionar el director del C.P. Sant Joan, don Pep Roig, perquè a la vegada pressionàs els alumnes sospitosos, sense proves, perquè volia cobrar les rodes.

Al festival, hi havia molta gent d'altres pobles i ningú no ha pogut aportar proves contra els alumnes. El senyor Vidal Llaneras va desconfiar d'uns alumnes que eren joves de catorze a quinze anys i que com a molt duïen un talla-ungles o res, i amb aquest instrument s'ha de tenir una força sobrehumana per fer un xap a una roda de cotxe, que a dins duen filferro.

El vespre dels fets, els alumnes acusats ajudaven els homes a qui havien foradat les rodes. Hi va haver el pare d'un alumne, a qui no havien fet res, Sebastià Mayol, que agafà un alumne pel jersei sense tenir proves contra ell.

Per què en Miquel Vidal va anar al director de l'escola en lloc d'anar a la Guardia Civil? Per què ens acusen sense proves? Què tenen aquests pares en contra nostra? Si tenen proves contra nosaltres, per què no les mostren? Per què en lloc d'ells mostrar cara, la feren mostrar al director? No varen veure que hi havia persones d'altres pobles? Es pot foradar una goma de cotxe amb un talla-ungles? Per què, abans de pensar un poc amb el cap, varen venir a nosaltres? És segur que perquè érem més a prop, no és així?

Rafel Ginard, Rafel Bauzá, Toni Font, Martí Company, Pep Toni Fontiroig, Andreu Galmés.

A l'amic Roger

Els qui hem conviscut amb tu durant més d'un any, els qui hem compartit el teu tarannà pacífic i el teu caràcter idealista i somniador, podem endevinar amb total certesa la sorpresa, la impotència, la decepció i el desencant que esclataren en la teva ment la matinada del dia setze. I els podem endevinar perquè nosaltres també sentírem el desencís amb cada noticiari, amb cada bolletí radiofònic que ens feia veure, amb una mica més de claredat, la irracionalitat d'aquest superhome, erudit fins a límits insospitats en la ciència de matar.

No s'hi valen bàndols, no s'hi valen nacions, ni races... ni tan sols els interessos d'una civilització que s'està devorant a ella mateixa: és la lluita de l'home contra l'home, la capacitat de l'home per destruir l'home (enhorabona humans, en qualche cosa us heu fet diferents de la resta dels animals).

Potser només nosaltres, des de la nostra visió estúpida i idealista, des dels nostres escassos vint anys, som capaços d'adonar-nos de l'absoluta manca de sentit d'una guerra. Potser en ésser adults, no ens quedarà més remei que baratar els nostres ideals per unes urpes ben esmolades, la nostra capacitat de crítica, per un pensament amorf i perfectament emmotllable com l'argila. Potser fins a tal punt haurem de constrènyer els nostres pensaments, que el cervell, gangrenat, assimilarà el fet de la guerra i la destrucció amb total naturalitat.

O potser no. Tal vegada siguem capaços de mantenir encesa la voluntat que qualche cosa canviï. Per ventura ni l'espectacle trist i decebedor i oiós que ens ofereix l'home avui, ni la violència injustificable que fan servir de manera indiscriminada aquells que diuen que estan al servei de la pau i l'ordre, no aconseguiran fer ni una mossa en els nostres pensaments.

Tu, amic Roger, has estat víctima d'aquesta irracionalitat, del discórrer malaltís del cervell gangrenat. No cal cercar-hi més explicacions. Quan la sang oxigenada i pura no arriba al cervell, els membres s'agiten amb convulsions violentes i els nervis desfermen tota la seva violència en la primera cosa que troben a mà. I tu eres a l'abast de la mà....

No hi vulguis treure l'entrellat. No hi vulguis trobar justificacions. Nosaltres no som del seu món. Deixem que l'agonitzant descansi en pau. Al cap i a la fi, el futur és nostre... i de tots.

Declaració d'amor de Joan Jaume Gual a Toninaina Ginard Gaià, pares de na Catalina, en Rafel i en Toni de Calicant.

Un generós pensament
dins es meu cap m'illumina,
per mi n'ets una fadrina
guapa i molt excel·lent.

Déu vulla que un casament
plegats poguem fer un dia,
que visquem amb alegria
amb pau i tranquil·lament
i si així és convenient
que Déu mos don molts d'anys
de vida.

Sa que amb mi se casarà
no perdrà sa llibertat,
jo li daré autoritat
per fer lo que ella voldrà,
s'entén amb so bon obrar
sense fer cap desbarat.

Jo et diré lo que fa al cas,
Tonina, i m'has de sentir:
si tu te vols casar amb m i
pots triar i elegir
es dia que tu voldràs,
per companyia tindràs
un homo qui no és capaç
de dar-te un que-sofrir.

Careta de xerafi,
hermosa com un domàs,
si amb un altre te'n vas
segons amb a qui cauràs,
tal volta no serà així.

**Joan Jaume Gual (1882-1959),
1918.**

Si em volies tant de bé
com jo te vull
en aquest dia seria
cert que algun dia
tendries per companyia
en Joan es Caminer.
Jo ja mai t'olvidaré,
el temps de la meva vida,
cara de rosa florida
per mi n'ets sa més garrida
que ha creat Déu vertader.

Siguent Vós Mare escollida
vos volia demanar
que es temps que em queda de
vida
no me deixeu de sa mà.

Siguau per mi llum i guia
i que en es final pugui estar
amb sa vostra companyia,
amb vos qui estim i he estimat
es temps de sa meva vida.

Per l'aniversari de Toninaina Ginard Gaià

Ben contenta i agraïda
a Déu gràcies podem dar
i també a la Verge Maria
que han volgut que en aquest
dia
vos poguéssim contemplar
amb un estat d'admirar
dins s'immensa majoria
que a sa vostra altura està
molts ja se solen trobar
rendits a una cadira.

Vàreu partir l'any 900
amb so tren de na cintura
i heu arribat a s'altura
que estam en aquests moments,
vos honren vostres parents
i cert que és una hermosura.
Déu mos do bona ventura
i un felix arribament
i si aquest tren no s'atura
arribareu an es cent.

Catalina Jaume

mister hyde FIGUERAS

L'herbolari

LA CAMA-ROJA

La cama-roja (*Cichorium intybus*) o també anomenada "xicòria", és una planta de temporada, però que pot tornar perenne si aconsegueix forma un rizoma (tija subterrània). Compareix a primeries d'any i floreix entre abril i juny.

Té les fulles de color verd obscur, de forma allargada i peludes sobretot a la part de baix. La tija pot arribar a fer un metre, amb poques fulles i amb les flors de color blau, rosa o blanc. Només n'hi ha dues classes, encara que popularment se'n diferenciïn moltes més: unes són agres i les altres no.

La cama-roja és apreciada en la nostra cuina i és d'agrair trobar-la dins una amanida. D'ella, se'n menja el que s'anomena "caluix" (tronc i fulles tendres, encara enterrats). Les cames-roges són tòniques, aperitius, estomacals, diurètics i purifiquen la sang. També són riques en vitamines i quan tota la planta es pren en infusió és estomacal. Bullida i endolcida amb mel serveix per curar els constipats. Per als empanxaments, res millor que unes cames-roges crues; i com a purgant res millor que un tassó d'elles bullides i preses en dejú. Fa estona, en temps de rusca, els rizomes, una vegada secs, s'empraven com a substitut del cafè.

Un exemple de com es consumeixen aquestes herbes són els següents: trempada amb verdura per fer sopes mallorquines; és imprescindible per fer fideus de roter; truites de cama-roges amb ous i sobrassada; i la popular coca de cama-roges amb llamugues i botifarró.

La tradició popular se'n fa ressò diverses vegades:

Cançons:

Vols-me dir, cama-rotgera,
quines cames-rotges dus?
Jo duc unes cames-rotges
d'un pam i mig de caluix.

Sa qui menja cames-rotges
somia s'enamorat
i jo que no n'he menjades
lo mateix l'he somiat.

Cames-rotges de goret
són bones per medicina,
és que se casa amb pubila
el s'endemà se'n penet.

Un homo per ser senyor
ha de portar dos rellotges
i per cercar cames-rotges
no ha de ser gens coió.

De tradició popular:

- per sebre si una possessió era bona, s'havia de mirar que hi hagués cama-roges fora del comellar. Si n'hi havia, significava que era terra bona;

- per sebre si un amitger manejava bé la terra, la primera cosa que es mirava és que no hi hagués cama-roges, albons, gram i corriola.

Guillem Florit
Gracià Sánchez

DEDICAT A LA MEMÒRIA DE JOAN BOVETA

Els *peluts* de sempre poden pensar que *la guerra del golf* ha estat provocada pels americans i els seus *cans falders* per, amb els mils de milions de dòlars d'ajut dels països civilitzats, entre els quals aquesta vegada inclouen Espanya, reactivar tota la seva economia, últimament un poc tocada.

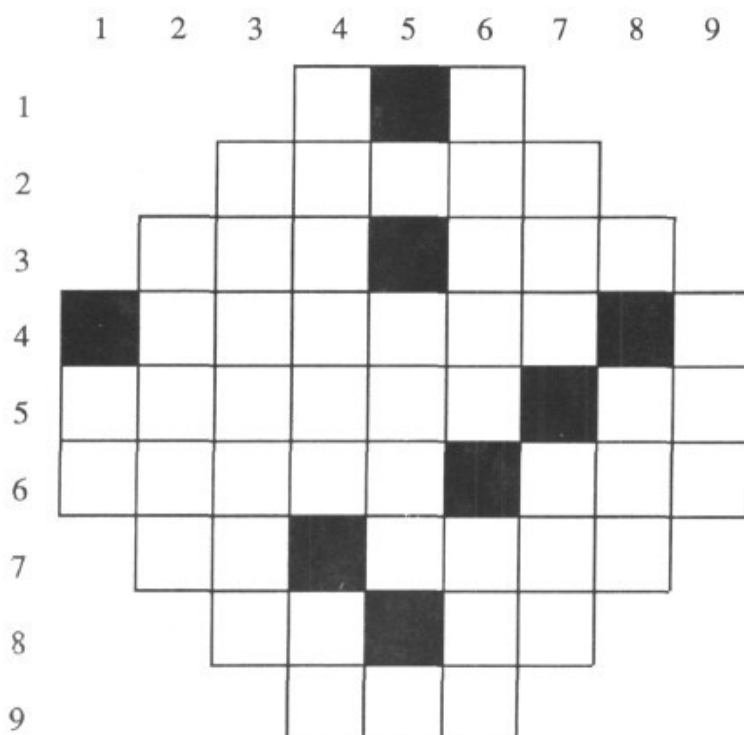
Idò no, sabem de bona tinta que tenen pensat venir tots de vacances a la nostra mallorqueta, i sense mirar prim amb els doblers. A tots els qui aniran al moll a esperar-los els regalaran 1 *vale* per un any al McDonald's de Palma. Els nostres hotelers ja no dormen. S'ha acabat la fam!

Llavors encara n'hi haurà que els voldran criticar.

M. O.

Na Margalida Fornera
que viu al carrer Major,
s'homo que es casà amb ella
era bastant llesterró;
visquent sa seva manera
empesa de lo millor
dedicant es seu amor
a sa seva companyera
i an es fill que per ell era
un tresor molt estimat.
Sempre es trobava *enterat*
de ses notícies del dia
perquè es diari llegia
abans d'haver berenat
i mai del món perdé es punt.
Molts d'altres feien més talla
i no arribaren tan amunt,
escometia la gent
amb molta de simpatia.
que Déu el tengui en el Cel
i amb ell mos vegem un dia.

Catalina Jaume

ENCREUAT

HORIZONTALS.- 1.- Consonant. Vocal. 2.- Protegeix l'ull de la suor del front. 3.- Mister Sherlock Holmes acostuma a resoldre'n. N. 4.- Fa estona. Dins Sant Joan n'hi ha dues. 5.- Tothom que no és un mateix. Indicatiu de model de turisme. 6.- Sensació molt, molt agradable. Manera de fer alguna cosa segons regles. 7.- Crit militar. Nosaltres hi vivim. 8.- Símbol de l'argent. Nota. 9.- Desfilada de fresses.

VERTICALS.- 1.- Partit polític extingit. 2.- No diu res. 3.- Emetrà sons harmònics. 4.- Persona que domina un tema, i és capaç de transmetre coneixements. Indicatiu de matrícula. 5.- Consonant. Relatiu a l'aire. Darrera vocal. 6.- Buf o baf. Allà, però amb la meitat d'as. 7.- Passa majoritàriament cada tres-cents seixanta cinc dies. Tots els animals de ploma en tenen una per banda. 8.- Vocal. Llavor dels cereals. 9.- Gran.

mel i sucre, dolcet dolcet

— El nostre batle no ha tengut altre feina que fer-me córrer d'una manera desmesurada. Aquest darrer mes he hagut de menester l'assistència d'un misser perquè el nostre primer dirigent local m'ha denunciat a la justícia per calúmnies. De moment tot ha anat com una seda. Només he hagut d'anar, corrensos, al jutjat de Manacor i declarar davant la jutgessa. I això ha succeït tot i haver rectificat per pròpia iniciativa la informació presumiblement incerta que al número de setembre vos vaig fer arribar. Qui té la coa de palla aviat la s'encén.

Quan qualcú gemega és perquè hi ha mal

— Pareix que fa segles que els nostres eterns edils inauguraren la Casa de Cultura; però no, si ho comptau bé no arriba ni a quatre anys. La barana exterior ha caigut —i acostar-se a la que queda és més perillós que anar a la guerra—, hi ha crulls pertot arreu, les taques d'humitat i de brutor creixen a marxes forçades. Només queda esperar l'ajuda samaritana de qualche institució pública i la corresponent reinauguració. Pareix que és la única cosa que saben fer.

Pel Quart Diumenge, inauguració de la fase 2.344 de l'edifici la tercera edat

— L'estira i amolla entre els caps pensants del PP i la UM no sé com acabarà, ni tan sols si acabarà. Sé que el sector radical del PP no vol consentir de cap de les que el nostre batle encapçali la futura llista conjunta. Com a espectador privilegiat, si hagués de jugar a favor de qualcú, posaria missions pel batle actual. Crec

fervorosament amb la seva capacitat de convicció. Guanya totes les batalles per esgotament del contrincant.

En comptes de la roda de premsa sobre la metgessa he tengut querella

— Als devots seguidors del duc de Suares totes les ponen. Dic això per contar-vos que el dissabte de les torrentades tenien previst un sopar a la possessió del seu cap local. Però mirau mirau com fins i tot els elements meteorològics es posaren en contra, i per falta d'un mitjà adequat de transport, hagueren de suspendre el sopar. No els faltava res més, després de la penosa travessia del desert no els hagués faltat res més que anegar-se.

Joan Bauçà

Aquest mes fa...

735 anys que el Rei Jaume I va concedir al seu capità Joan Bauçà privilegi de franquícia de drets, tant per a ell com per als seus descendents; per tant, totes les famílies Bauçà estaven exemptes dels impostos municipals. (08/02/1256)

203 anys del naixement al nostre poble del P. Francesc Barceló Gayà, frare llatísta autor de diversos llibres. (08/02/1788)

Algueró, secretari de l'ajuntament de Sant Joan, a l'edat de 60 anys. De llavors ençà la plaça de secretari ha estat coberta en propietat només durant curts espais de temps. (04/02/1975)

15 anys que el batle Francesc Company Bauzà *Mena* va ser rellevat per Joan Barceló Matas, primer batle de la democràcia. (01/02/1976)

168 anys del nomenament de *Mestre de Primeres Lletres* al Diaca D. Francesc Gayà per part de l'ajuntament de Sant Joan. (12/02/1823)

49 anys que l'ajuntament de Palma de Mallorca va acordar retolar un carrer de Ciutat amb el nom de *Fra Lluís Jaume*. (27/02/1942)

20 anys de la donació per part de l'estat a l'ajuntament de Sant Joan d'un solar per ampliació del *Pes Públic Municipal*. (13/02/1971)

16 anys de mort de D. Jordi Ernest Miró

10 anys de la presentació del *Refranyer Popular de l'Illa de Mallorca (Tom II)*, recollit i escrit per Miquel Fuster Aguiló, mestre d'EGB. (-/02/1981)

10 anys del 23-F. Les imatges televisives de Tejero Molina cridant "Se sienten, coño!!" dins el congrés dels diputats, i dels blindats circulant pels carrers de València, obeint ordres de Milans del Bosch, feren la volta al món. (23/02/1981)

9 anys de les primeres obres per a la instal·lació de la nova xarxa d'enllumenat públic. (-/02/1982)

9 anys que la *Cooperativa Agrícola de Sant Joan* va obrir al públic el nou magatzem del carrer de Petra. Fins aleshores l'activitat comercial s'havia duita a terme a una portassa del carrer Major. (-/02/1982)

8 anys de l'expropiació a Ruiz Mateos de RUMASA, per part de l'Estat. (23/02/1983)

6 anys que l'OCB-Sant Joan va instal·lar al cap damunt de la vila un aparell per la recepció de TV3, i la seva posterior re-emissió dins el poble. La iniciativa va ser costejada per subscripció popular. Una de les primeres emissions que es pogueren veure a través d'aquest repetidor casolà va ser el partit Barça-Atlètic de Madrid, que va provocar l'assistència als bars de vila de molta gent externa. El pressupost total d'aquesta aventura va ser de 103.800 ptes. (20/02/1985)

5 anys que va veure la llum el núm. 1 de la revista *Més Sant Joan*, dedicada íntegrament a informació esportiva local. Pocs números després es va deixar d'editar. (-/02/1986)

4 anys que el metge Arnau Company Bauzà *Menava* causar baixa per jubilació a INSALUD, deixant de ser el metge titular de Sant Joan, després de 40 anys d'exercir-ne. (-/02/1987)

4 anys que la bàscula gran de la Cooperativa va pesar per primera vegada. (-/02/1987)

4 anys que es va traslladar l'oficina de Correus i Telègrafs a l'edifici de les escoles de les nines. (-/02/1987)

3 anys de la consolidació com a festa popular de l'*Enterro de la Sardina*. El primer es va celebrar l'any 1987, però quan realment l'organització va aconseguir arrossegar la gent a la processó va ser a la II edició, l'any 1988. (-/02/1988)

OCB - Sant Joan

AGENDA - FEBRER

Natalicis

Guillem Karmany Barceló (06-01-91)

Defuncions

Guillem Matas Puig (09-03-01 / 20-01-91)

Esteve Bauçà Ginard (26-10-12 / 14-01-91)

Jerònia Matas Jaume (24-06-33 / 28-01-91)

Noces

Apotecaries de guàrdia

Diumenges

Dia 3	Petra
Dia 10	Sant Joan
Dia 17	Vilafranca
Dia 24	Petra

Benzineres

De dia i de nit:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)

Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

Diumenges:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)

Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

Marratxí (Inca, cra. de Palma)

Estelrich (Can Picaofrt, cra. d'Artà)

El Molinar (Palma, Ramonell Boix)

Febrer (Sant Joan, cra. de Manacor. *Diumenges matí*)

Festivitats del mes

Dia 3	Sant Blai
Dia 9	Santa Apol·lònia
Dia 13	Dimecres de cendra

Esdeveniments del mes

Sant Joan: V Enterro de la Sardina (dia 12)

Palma: Festival de Teatre a l'Auditori (dies 5, 6 i 7)

Palma: Setmana Internacional d'Orgue (25 a 2 de març)

Palma: La Rua (dia 10)

Sant Joan: Darrers dies

Signes del Zodíac

Àries: Poden sortir-te moltes complicacions en l'aspecte laboral; val més que estiguis prevengut pel que pugui passar.

Taure: Pels d'aquest signe és un mal moment per plantejar viatges ja que no anirà bé. El que sí pots fer és raonar sobre els problemes que has anat depassant darrerament.

Bessons: Pot sorprendre't més d'un desengany, sobretot amb les teves relacions amb els altres; posa't tranquil i pensa bé tot el que facis.

Cranc: Els que tenen parella poden tenir alguna problema. No t'amoïnïs per trobar les solucions a aquests problemes, les quals no acaben d'arribar.

Lleó: Durant aquest mes pots sentir-te desvinculat de la feina que fas i a la qual no trobes sentit. Paciència, ja millorarà.

Verge: La sort t'envoltarà, sobretot a les primeries de mes; aprofita les ocasions: la cera s'ha d'aplegar quan cau.

Balança: Sorgiran problemes en les teves relacions familiars, però el problema ets tu.

Escorpió: Estàs un poc cegat amb els problemes que t'envolten. Tranquil és una mala visió i no un mal problema.

Sagitari: Els esforços realitzats darrerament començaran a treure't profit, sobretot econòmic.

Capricorn: La vessa t'encercla, procura esquivar-la, si no t'agafarà fort.

Aquari: Procura dominar un poc més els teus sentiments i desitjos, si no pots tenir més d'una topada.

Peixos: Època tranquil·la en què tendràs un alt rendiment intel·lectual i laboral.

Telèfons d'interès

Bombers:	55 00 80
Centre Sanitari:	52 63 11
GESA:	55 41 11
Ajuntament:	52 60 03
Apotecaria:	52 62 52
Consell Insular:	72 15 05
Govern Balear:	46 34 50
Centre Meteorològic:	26 46 10
Guardia Civil:	56 00 27
OCB:	72 32 99
SIAC:	900 321 321
PAC (Vilafranca):	56 05 50

El temps

Pluviometria	G. Company
Gener dia 4	2'2
dia 12	24'0
dia 13	3'7
dia 19	0'5
dia 22	12'5
dia 23	14'3
dia 24	8'8
dia 25	65'0
dia 26	14'5
dia 31	0'2
Total gener	145'7
Total acumulat	145'7

La lluna

Plena de dia 1 a dia 6.

Minvant de dia 7 a dia 14.

Nova de dia 15 a dia 21.

Creixent de dia 22 de dia 28.

Previsió del temps

La dita "febrer curt, pitjor que turc" pareix que enguany no serà vera, ja que farà bastant de bon temps quasi tot el mes, excepte a finals. El vent sí que serà fort i bufarà de valent, però no ens durà aigua.

Agenda esportiva. Febrer

Futbol Tercera Regional

Dia 3: Campanet - Sant Joan

Dia 17: Sant Joan - Colonya

